

ĐẢNG BỘ VÀ NHÂN DÂN HUYỆN CỬ CHI THỰC HIỆN CHƯƠNG TRÌNH XÓA ĐÓI, GIẢM NGHÈO

PGS, TS LÊ BÀN THẠCH*

TRÀ VĂN QUÝNH**

Cử Chi là huyện ngoại thành TP Hồ Chí Minh. Trong chiến tranh, Cử Chi là vùng đất bị tàn phá hết sức nặng nề. Bom đạn, chất độc hóa học đã biến phần lớn đất đai thành hoang hóa. Sau ngày giải phóng, 6 xã phía Bắc Cử Chi trở thành vùng đất trắng; kết cấu hạ tầng kỹ thuật như đường giao thông, điện, thủy lợi và các công trình văn hóa - xã hội khác hầu như không còn; hàng vạn ha ruộng vườn hoang hóa. Người dân trở về quê cũ với hai bàn tay trắng. Những năm đầu mới giải phóng, đời sống nhân dân vô cùng khó khăn, thiếu thốn. Nhà tranh tre tạm bợ chiếm gần 80% tổng số nhà trong toàn Huyện; xuất hiện hàng ngàn hộ đói, Thành phố phải hỗ trợ lương thực.

Bước vào những năm đầu thời kỳ đổi mới, giải quyết vấn đề đói, nghèo luôn là mối quan tâm lớn đối với Đảng bộ, chính quyền và nhân dân huyện Cử Chi.

Đại hội Đảng bộ Huyện lần thứ VI (năm 1990) đã đề ra mục tiêu phấn đấu: đến năm 1995, xóa hết hộ đói, thu hẹp tỷ lệ hộ nghèo, tạo thêm nhà ở, việc làm cho người lao động, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân. Đây là *định hướng khởi đầu* cho việc thực hiện chương trình xóa đói, giảm nghèo và xóa nhà tranh tre ở Cử Chi những năm sau đó. Huyện chủ trương phát động cuộc vận động chương trình

"xã hội giúp đỡ hộ nghèo" và thành lập Ban chỉ đạo gồm các ngành tài chính, lao động - thương binh và xã hội, Ủy ban Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể, chọn ấp Cây Sộp, xã Tân An Hội làm điểm để thực hiện.

Qua hơn một năm thực hiện, kinh tế các hộ nghèo đã phát triển rõ nét, không còn hộ đói và có triển vọng vươn lên ổn định cuộc sống. Thành công bước đầu này là cơ sở quan trọng để mô hình "xã hội giúp đỡ hộ nghèo" được nhân rộng trong toàn Huyện.

Năm 1991, Nghị quyết Đại hội VII của Đảng đề ra chủ trương xóa đói, giảm nghèo và Thành ủy, UBND TP Hồ Chí Minh đã có giải pháp cụ thể. Điều đó làm tăng thêm sức mạnh và tạo điều kiện rất thuận lợi để Cử Chi tiếp tục triển khai thực hiện chương trình ở địa phương. Căn cứ vào chủ trương chung của Thành phố và tình hình đói, nghèo ở Cử Chi, Huyện xác định các mốc thời gian, đối tượng cần tập trung xóa đói, giảm nghèo, đề ra hệ thống giải pháp và thành lập Ban chỉ đạo xóa đói, giảm nghèo từ huyện đến các xã, thị trấn.

Năm 1992, toàn Huyện có 3.866/46.241 hộ có nguy cơ đói (thu nhập bình quân dưới 500.000đ/người/năm), chiếm 8,4%, trong đó có 1.602 hộ đói. Để cứu đói và xóa đói, Huyện chủ trương: tập trung cứu trợ xã hội cho những hộ đói; trực tiếp đầu tư vốn và hướng dẫn hộ nghèo cách sản xuất, chú ý đến các loại hình sản xuất ngắn hạn để tăng vòng quay đồng vốn, tạo thu nhập tức thời; ưu tiên giới thiệu cho người lao động trong những hộ nghèo vào làm việc trong các xí nghiệp,

* Học viện CTQG Hồ Chí Minh

** Bí thư Huyện ủy Cử Chi

khu công nghiệp; phát động nhiều cuộc vận động giúp người nghèo như phong trào "hạt gạo tình nghĩa", "phụ nữ giúp nhau làm kinh tế gia đình", "nông dân hỗ trợ nhau trong sản xuất", "xây dựng quỹ tương trợ", "thanh niên giúp nhau trên đường mưu sinh lập nghiệp", "vượt khó và giúp bạn vượt khó"... Ngoài vốn quỹ quốc gia giải quyết việc làm, vốn xóa đói, giảm nghèo của Thành phố hỗ trợ, Huyện tiết kiệm chi tiêu, trích một phần ngân sách địa phương bổ sung vào nguồn vốn, đồng thời vận động các địa phương, đơn vị, nhà hảo tâm trong thành phố và huy động sức dân tại chỗ thông qua nhiều hình thức vận động ủng hộ. Do vậy, tổng nguồn vốn cho công tác xóa đói, giảm nghèo trong giai đoạn 1992-1994 lên đến gần 20 tỷ đồng, phát vay, hỗ trợ cho 16.576 lượt hộ².

Nhờ thực hiện nhiều biện pháp phù hợp, đồng bộ nên đến cuối năm 1994, Củ Chi không còn hộ đói. Có 52 hộ trong diện đói đã có cuộc sống ổn định, mức thu nhập bình quân trên 1 triệu đồng/người/năm.

Đầu năm 1995, toàn Huyện có 14.855/58.357 hộ thuộc diện nghèo (theo tiêu chí mới năm 1996 của Thành phố), chiếm 25,5% tổng số hộ dân. Từ thực tế đó, Nghị quyết Đại hội Đảng bộ Huyện lần thứ VII (1995) xác định, trong những năm 1995 - 2000, Huyện: "Tiếp tục thực hiện chương trình xóa đói, giảm nghèo, chú trọng chất lượng và chiều sâu, nâng dần tính xã hội hóa nhằm thực hiện mục tiêu chống tái đói, giảm nghèo". Để tập trung thực hiện chương trình có hiệu quả, Huyện uỷ, HĐND ra nghị quyết về xóa đói, giảm nghèo, trong đó có những nội dung chủ yếu:

- Xác định tiêu chí hộ nghèo trong giai đoạn này là hộ gia đình có mức thu nhập bình quân dưới 2 triệu đồng/người/năm (theo tiêu chí mới của Thành phố).

- Tiến hành điều tra, khảo sát lại, lập danh sách cụ thể, phân loại rõ khả năng, điều kiện từng hộ để có biện pháp trợ giúp thích hợp; tập trung hỗ trợ theo thứ tự ưu tiên cho hộ chính sách và hộ có mức thu nhập thấp.

- Vận động xây dựng quỹ xoá đói, giảm nghèo kết hợp với sử dụng tốt các nguồn vốn tín dụng ưu đãi, đảm bảo đưa vốn đến đúng đối tượng, sử dụng đúng mục đích chương trình.

- Chủ trương đa dạng hóa ngành nghề, tạo nhiều nguồn thu nhập trong mỗi gia đình. Thu hút đầu tư vào các khu công nghiệp trên địa bàn Huyện nhằm tạo cơ hội giải quyết việc làm cho người lao động; khuyến khích việc khôi phục và phát triển các ngành nghề truyền thống, chú trọng phát triển đàn bò sữa.

- Thực hiện tốt chính sách ưu đãi dành cho người nghèo theo chủ trương của Thành phố; đồng thời phân công cho các tổ chức, đoàn thể tuyên truyền vận động nhân dân và cộng đồng cùng chăm lo cho người nghèo.

Bằng các biện pháp tổng hợp, huy động được sức mạnh của cả hệ thống chính trị cùng tham gia chương trình, nên đến cuối 2000 đầu năm 2001, Huyện đã giảm được 10.384 hộ nghèo (còn 4.471 hộ), tỷ lệ hộ nghèo giảm từ 25,5% (năm 1995) xuống còn 5,10% (cuối năm 2000)³. Để xóa những hộ nghèo này, Huyện chủ trương phải tiếp tục tăng cường thực hiện các chính sách xã hội ưu đãi, ứng dụng các mô hình sản xuất có hiệu quả của các giai đoạn trước, đặc biệt quan tâm đến mô hình vượt nghèo bằng chăn nuôi bò sữa và hợp tác lao động với nước ngoài.

Đến hết năm 2003, Củ Chi đã hoàn thành mục tiêu xóa hết hộ nghèo. 21/21 xã, thị trấn không còn hộ nghèo theo chuẩn nghèo năm 2003 của Thành phố, giảm dần được sự chênh lệch về mức sống và phân hóa giàu nghèo giữa các nhóm dân cư trong Huyện. Nếu tính theo chuẩn nghèo mới cho giai đoạn 2004-2010 (6 triệu đồng/người/năm) thì tỷ lệ hộ nghèo trong Huyện còn 15,5%⁴.

Hiệu quả của chương trình xóa đói, giảm nghèo không chỉ đơn thuần mang tính an sinh xã hội, mà còn có ý nghĩa quan trọng về chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội.

Thành tựu bước đầu của chương trình xoá đói, giảm nghèo ở Thành phố nói chung, ở Củ Chi nói riêng, đã khẳng định đây là một chủ trương đúng đắn,

sáng tạo, hợp lòng dân, đồng thời có tính đột phá trong quá trình xây dựng và phát triển Thành phố dẫn đến những thay đổi căn bản về nhiều mặt chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội.

Thành công của chương trình xóa đói, giảm nghèo đã và đang nâng cao hơn nữa lòng tin của nhân dân vào Đảng, chính quyền, vào chế độ mà chúng ta đang xây dựng; mối quan hệ Đảng với dân, dân với Đảng được củng cố, đồng thời là chất keo kết dính mọi hoạt động của chính quyền, Mặt trận và đoàn thể các cấp; tạo điều kiện để không ngừng củng cố, kiện toàn năng lực tổ chức lãnh đạo, chỉ đạo, quản lý điều hành và công tác vận động quần chúng của Đảng, chính quyền, Mặt trận và các đoàn thể.

Mô hình chi bộ, đảng viên trợ giúp cho hộ nghèo đã làm phong phú hơn các hoạt động của tổ chức Đảng và nhất là làm rõ hơn vai trò, trách nhiệm gương mẫu đi đầu lo cho dân, vì dân của người đảng viên. Nhiều cán bộ có thành tích xuất sắc nổi trội qua phong trào đã trở thành đảng viên ĐCS, cán bộ lãnh đạo, tạo nguồn cung cấp cán bộ cho Đảng, chính quyền, Mặt trận và đoàn thể các cấp.

Với mục tiêu chăm lo người nghèo, chính quyền đã có nhiều chủ trương, biện pháp cụ thể hỗ trợ tích cực và có hiệu quả cho dân nghèo như: miễn giảm học phí, viện phí, hỗ trợ vốn, đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng (điện, đường giao thông nông thôn...), xây tặng nhà tình nghĩa, tình thương, nhà trả góp... Từ đó, làm cho nhân dân, trước hết là bộ phận nhân dân nghèo càng tin tưởng, gắn bó với chính quyền, tích cực tham gia xây dựng chính quyền ngày càng vững mạnh.

Thực tiễn chương trình xóa đói, giảm nghèo cũng đã khơi dậy tính chủ động, linh hoạt, sáng tạo, góp phần tích cực vào việc đổi mới nội dung, phương thức hoạt động của Mặt trận và đoàn thể các cấp phù hợp hơn với tình hình nhiệm vụ chính trị của Huyện trong thời kỳ đổi mới.

Vai trò của Mặt trận và đoàn thể được phát huy, góp phần quan trọng vào việc củng cố, tăng cường sức mạnh của hệ thống chính trị ở cơ sở.

Chương trình xóa đói, giảm nghèo ở Củ Chi đã tạo cơ hội cho hàng vạn lượt hộ nghèo có vốn và các điều kiện thuận lợi sản xuất, giải quyết việc làm, vừa giúp họ tăng thu nhập, nâng cao đời sống, thoát nghèo, vừa góp phần phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương, góp phần giảm dần sự chênh lệch giàu nghèo của các nhóm dân cư trong Huyện. Huyện đã giải quyết được một số vấn đề cơ bản thiết yếu về cuộc sống và sản xuất của nhân dân: xây tặng 3.691 nhà tình nghĩa, 3.427 nhà tình thương, cho vay ưu đãi làm nhà trả góp 4.063 căn; giải quyết và tạo việc làm cho 88.714 lao động; cấp thẻ Bảo hiểm y tế miễn phí cho 15.200 học sinh con em các hộ nghèo; nâng cấp trên 500 km đường giao thông nông thôn, trong đó có 271km bê tông nhựa...⁵

Cũng qua chương trình xóa đói, giảm nghèo, nông dân các xã như Tân Thạnh Đông, Tân Phú Trung, Tân Thông Hội... đã thay đổi tập quán sản xuất, thay đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi một cách hợp lý. Diện tích trồng lúa năng suất thấp, hiệu quả kinh tế không cao được thu hẹp dần, nhường chỗ cho cây rau an toàn và hoa lan, cây kiểng dễ trồng, hiệu quả kinh tế cao. Tổng đàn bò sữa tăng lên gần 20.000 con (vượt chỉ tiêu Nghị quyết Đại hội Đảng bộ Huyện đề ra đến năm 2005 hơn 5.000 con). Các trang trại với quy mô vừa và nhỏ cũng đã hình thành và phát triển ở các xã Phước Hiệp, Trung Lập Thượng, Nhuận Đức... Ngành nghề truyền thống tiểu thủ công như đan lát (xã Thái Mỹ), làm bánh tráng (xã Phú Hoà Đông) được khôi phục thành làng nghề, đã giải quyết việc làm cho trên một vạn lao động trong nhiều năm qua.

Kinh tế phát triển, nhu cầu khách quan đòi hỏi sự hợp tác sản xuất, dẫn đến thành lập nhiều hợp tác xã như: hợp tác xã trồng rau an toàn Ấp Bình, xã Tân Phú Trung; hợp tác xã chăn nuôi bò sữa xã Tân Thông Hội; hợp tác xã mây-tre-lá Tân Lập, xã Tân An Hội...

Chương trình xóa đói, giảm nghèo còn có giá trị nhân văn sâu sắc, đã làm sống dậy, tôn vinh giá trị đạo đức, truyền thống văn hoá tốt đẹp của dân tộc. Đó là tinh đoàn kết, lòng nhân ái, yêu thương, chia sẻ khó khăn, đùm bọc lẫn nhau trong cộng đồng với tinh thần "lá lành đùm lá rách", "người có giúp người khó".

Trình độ dân trí, dân chủ được nâng lên; tính cộng đồng ngày càng được mở rộng, tạo thêm sự gắn bó trong đời sống dân cư, phát huy được tinh làng nghĩa xóm..., góp phần thực hiện tốt phong trào xây dựng đời sống văn hoá mới ở khu dân cư, hình thành những ấp văn hóa, khu văn hoá. Những tệ nạn xã hội có nguyên nhân từ đói, nghèo như rượu chè, cờ bạc, hút chích, mại dâm, trộm cắp đã được ngăn chặn, đẩy lùi một bước; tình trạng bán lúa non, cho vay nặng lãi giảm đáng kể. Việc đầu tư mạnh mẽ cho sự nghiệp phát triển giáo dục - đào tạo, y tế góp phần bồi dưỡng nguồn lực con người, tạo tiền đề hết sức quan trọng cho việc phát triển lực lượng sản xuất, đảm bảo cho sự phát triển bền vững về các mặt chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội trong tương lai.

Từ thực tế thực hiện chương trình xóa đói, giảm nghèo ở huyện Củ Chi trong hơn 10 năm qua, có thể rút ra một số kinh nghiệm chủ yếu sau đây:

Một là, để thực hiện thành công chương trình xóa đói, giảm nghèo, yếu tố đầu tiên và có tính quyết định là phải làm thông suốt về nhận thức tư tưởng trong nội bộ Đảng, chính quyền, Mặt trận, đoàn thể ở các cấp, các ngành nhất là các xã, thị trấn; tuyên truyền rộng rãi trong nhân dân về tính đúng đắn, tầm quan trọng và ý nghĩa to lớn trên nhiều mặt của chương trình để mọi người nhận thức rõ và xem đây là việc làm hợp đạo lý, là nghĩa vụ, trách nhiệm của mình, từ đó cùng tích cực tham gia thực hiện với ý chí và quyết tâm cao nhất.

Hai là, phải giải quyết toàn diện, đồng bộ các vấn đề vốn, việc làm, ăn ở, chữa bệnh, học hành; phải tập trung đầu tư xây dựng phát triển kết cấu hạ tầng, phát triển kinh tế, gắn với ổn định các vấn đề xã hội thì giảm nghèo mới có hiệu quả. Do đó phải có sự phối

hợp hoạt động với các ngành chức năng, các địa phương, lồng ghép với các chương trình kinh tế - xã hội khác dưới sự lãnh đạo trực tiếp của cấp uỷ Đảng, sự điều hành của UBND và sự phối hợp hoạt động của Mặt trận, các đoàn thể.

Ba là, chương trình xóa đói, giảm nghèo là chương trình mang tính xã hội hóa rất cao. Do đó, để thực hiện có hiệu quả, cần tiến hành kiên trì, liên tục trong nhiều năm với ý chí tự vươn lên của chính bản thân hộ nghèo, gắn với sự trợ giúp kịp thời, thiết thực của Nhà nước và tác động hỗ trợ của cộng đồng. Đây chính là tác động của xã hội nhằm nâng cao trình độ, kiến thức, tay nghề, khoa học kỹ thuật... cho người nghèo, hộ nghèo.

Bốn là, qua thực tiễn xóa đói, giảm nghèo ở Củ Chi cho thấy, để xóa đói, giảm nghèo có hiệu quả cần phải hiểu biết sâu sắc, đầy đủ về người nghèo, hộ nghèo. Muốn vậy, trước hết cán bộ làm công tác xóa đói, giảm nghèo các cấp nhất là ở cơ sở phải thật sự có tâm huyết, kiên trì gắn bó sâu sát với người nghèo; phải tổ chức điều tra, phúc tra để nắm chắc thực trạng đói, nghèo của từng địa phương; hiểu thấu đáo hoàn cảnh cuộc sống và quá trình diễn biến nhu cầu cụ thể của từng người nghèo, hộ nghèo. Từ đó có cơ sở nghiên cứu, tính toán để ra mục tiêu, nhiệm vụ và biện pháp trợ giúp thiết thực và phù hợp với từng hộ nghèo.

Năm là, phải có một hệ thống tổ chức bộ máy đồng bộ, có đội ngũ cán bộ chuyên trách xóa đói, giảm nghèo có trình độ năng lực, có tâm huyết và đủ mạnh để triển khai chương trình đến tận ấp, khu phố. Đồng thời phải phát huy được vai trò lãnh đạo trực tiếp của chi bộ ấp, khu phố; phân công trách nhiệm cụ thể cho từng đảng viên, đoàn viên, hội viên các đoàn thể giúp đỡ, hỗ trợ cho người nghèo.

1, 2, 3, 4, 5. Xem: "Báo cáo tổng kết 11 năm thực hiện chương trình xóa đói, giảm nghèo của huyện Củ Chi, giai đoạn 1992-2003".